

REGLEMENTĂRILE LEGISLATIVE BALNEARE LA LIMITA DINTRE SECOLE (AL XIX-LEA ȘI ÎNAINTE DE PRIMUL RĂZBOI MONDIAL).

LEGISLATIVE BALNEARY REGULATIONS AT THE LIMIT OF CENTURIES

*Roxana Miclăuș¹, Liliana Rogozea¹, Adriana Sarah Nica²,
Nadinne Roman¹, Silviu Caloian¹, Cristina Mateescu¹*

¹Facultatea de Medicină, Universitatea Transilvania Brașov

²UMF București

Autor corespondent: Roxana Miclăuș, e-mail: roxileta2009@yahoo.com

Abstract:

The paper debates the legal issues as basis of medical balneal activity in the late nineteen century and early twentieth century (before the First World War), also summarizing the dilemma of absence of specific balneal legislation and underlying the difficulties of medical practice in the context of lacks and legal contradictions inside the historical, legal and economical context of arising the new medical specialty of balneal and spa therapy. Regulations issued in the nineteenth century establish legal and administrative activity in bathing facilities, as follows: starting from two Civil Codes that subordinate health (Code Calimach in Moldavia and Caragea Code in Wallachia), through the Organic Regulations of 1832 and the Health Law of 1885, then the laws of management and operation of the Spa state's area (Law of 1886 and The Regulation of 1888). Other laws mark the end of the nineteenth century by discouraging initiative and private investment in resorts and spa facilities in Wallachia.

Only in the last decades of the nineteenth century the state began to worry about preparing the legislative package and the adoption of organizational measures to promote and encourage the development balneology and climatology in our country. Early twentieth century marked the new balneal resorts, officialy recognition through legislation and the administrative and research structures of mineral resources, funded by credits (Law of Organising the Ministry of Trade and Industry passed by Parliament in March 1909, Law of Exploitation of Balneal State Area, passed in March 1909, The New Law of Health passed in December 1910) and by transferring the necessary logistic to research field (Romanian Geological Institute).

While bringing a new breath and concern for legislative regulation of exploitation and use of mineral springs and natural factors resorts' medical activity and the attitudes toward balneology in the early twentieth century is deeply marked of unfavorable and disadvantageous legal issues which will delay the transforming balneology in a medical activities conducted by specialized doctors and will delay the modernization of conservation, exploitation and management of mineral springs, balneology development and balneal research in early Romania.

Key words: balneal regulations, Health Law, balneal establishments, spa facilities, exploitation of mineral springs.

Trecerea dintre secolul al XIX-lea și al XX-lea surprinde balneologia românească nepregătită a face față noilor cuceriri științifice medicale, neadaptată practicilor occidentale și cerințelor unei societăți care se modernizează și se dorește în pas cu lumea nouă, neștiind să aprecieze bogăția naturală și potențialul terapeutic, pierdută între două realități românești: una a elitelor avangardiste și una nepăsătoare, ignorantă și foarte inertă. Unele dintre motivele acestei dileme a balneologiei românești la trecerea dintre secole au fost sintetizate în cele ce urmează.

1. Absența legislației cu specific balnear

Activitatea balneară s-a desfășurat în primii ani ai secolului al XX-lea în cadrul juridic și administrativ învechit, neactualizat și neadaptat progresului al reglementărilor date de câteva acte normative emise în secolul al XIX-lea. Astfel, la începutul secolului al XIX-lea (1817-1832) Sănătatea era subordonată „Departamentului Trebilor din Lăuntru” (viitorul Minister de Interne) iar activitatea sanitară și medicală se desfășura sub incidența a două coduri civile: Codul Calimach în Moldova și Codul Caragea în Muntenia.

Codul Calimach (datând din 1817) face o singură referire la apele minerale numite "băi", și anume în articolele 382 și 509 din capitolul "Despre dritul lucrurilor", în care se stipulează că băile sunt proprietatea statului și sunt supuse aceluiași regim pe care îl au și alte produse de exploatare sau venituri, astfel „veniturile poștelor, a vămii, moșiile stăpânirii, băile, oncele, dăjdiile” (...) „peatra acră, vitriolul, salitra, pucioasa, sarea, etc.”, (...) produsele extrase "din sânul pământului săpate și scoase metaluri; precum: aurul, argintul și cele adunate de pe malurile râurilor, și ale pâraelor, arama, fierul”. Acestea nu puteau fi utilizate de particularii care le aveau în proprietate, fără încuviințarea statului și numai dacă statul primea vreun beneficiu. Sub incidența Codului Calimach, exploatarea apelor minerale în Moldova începe mai timpuriu decât în Muntenia, astfel activitatea balneară la Slănic-Moldova a început chiar la începutul secolului al XIX-lea. [1, 2]

Codul Caragea, intrat în vigoare tot în 1817 nu se referă în mod special la apele minerale, dar se considera că acestea aveau același regim ca și minele, reglementat prin articolul 1, aliniatele 2 și 3, din capitolul "Pentru stăpânirea lucrurilor".

Regulamentul Organic din 1832, conform articolelor 178 și 179 aduce două modificări importante:

A. Dă proprietarilor dreptul de exploatare minelor, cu condiția ca să cedeze statului a zecea parte din câștig.

B. Dacă proprietarul nu începea exploatarea și nici nu închiria minele timp de 18 luni de la descoperirea lor, statul prelua minele și urma să plătească proprietarului o zecime din venit, cu excepția păcurii, pietrișului și a alte produse care se întrebunțau frecvent.

În acest context extrem de general și fără reglementări specifice apelor minerale, descoperirea și exploatarea lor în Muntenia va începe abia în 1827, prin izvoarele de Bughea-Câmpulung. [1, 4]

Sub tutela Ministerului Agriculturii, Comerțului și al Lucrărilor Publice încep să apară primele tentative de a face cunoscute apele minerale și de a le fi reconsiderate și recunoscute valoarea și potențialul terapeutic, prin începerea campaniei de cercetare și localizare a izvoarelor de ape minerale.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, aflat sub tutela Ministerului de Interne, domeniul sanitar se conforma prevederilor Legii asupra serviciului sanitar din 16 iunie 1874, ulterior a Legii sanitare din 3 aprilie 1885, care va suferi modificări în 1893, 1896 și 1898.

Legea sanitară din 1885 stipulează în capitolul II, articolul 9, litera f că Ministerul de Interne "inspectează stabilimentele publice și private" și anume toate "stabilimentele de ape minerale", care sunt în "administrațiunile sanitare speciale", care au următoarele atribuții (cap.II, art. 19):

a) „Punerea în cale a se face studii exacte asupra calităților apelor minerale și asupra acțiunii lor”;

b) „Conservarea izvoarelor minerale în starea lor naturală și apărarea lor în contra oricărei influențe care ar putea altera calitatea sau micșora cantitatea lor”;

c) „Îngrijirea ca bolnavii să găsească în stabiliment ajutorul unui medic, medicamentele necesare și toate înlesnirile pentru a putea fi căutați cu succes”;

d) „Îngrijirea ca bolnavii să găsească în stabiliment adăpost, alimente și tot confortul necesar.” [1]

2. Amânări și ezitări în adoptarea unei atitudini politice și economice vizionare de încurajare a balneologiei românești

Mișcarea balneară la noi, în sensul conștientizării și susținerii posibilității de utilizare în scop economic național a resurselor de ape minerale și a băilor, a început să se schițeze abia prin anii 1885-1886, după crearea premizelor legislative, forțată de realitatea că un mare număr de persoane mergeau la cure balneare în străinătate, din păcate doar cele „cu stare”. Astfel, statul român a înțeles greu și târziu că este necesară dezvoltarea stațiunilor noastre balneare, primele măsuri care ar fi tentat dezvoltarea balneară fiind încurajarea particularilor să ia în concesiune izvoarele sau stațiunile, crearea de oportunități de tratament balnear avantajos pentru vizitatorii stațiunilor și construirea de stabilimente, plus amenajarea modernă și captarea de noi izvoare.

Astfel, s-a încurajat investiția prin acordare de împrumuturi, cum a fost cel dat Epitropiei Sfântului Spiridon din Iași în scopul realizării lucrărilor de modernizare la Slănicul Moldovei. În același scop s-a acordat în 1887

prin votul Parlamentului un credit de un milion de lei pentru captarea izvoarelor minerale și lucrări balneo-tehnice la Călimănești, Căciulata, Govora, Lacul-Sărat, Bivolari, pentru care au fost făcute studii preliminare sub coordonarea și aprobarea unor echipe de specialiști recunoscuți mondial la acea vreme: Cobălcescu (geolog), Fauk (sondator reputat), Banchet (inspector general de mine în Franța), A. Mercier și Papon de Laménais (ingineri de mine francezi). Ultimii doi au făcut studii pentru lucrări de captare ale izvoarelor minerale timp de 4 ani (până în 1891), studii stabilite prin contract de ambasadorul român la Paris în aprilie 1886, pe cheltuiela statului român și plătite din fondul aprobat de Parlament.

3. Apariția târzie a legilor și ezitări în administrarea și exploatarea de către stat a domeniului balnear (Legea din 1886, cu regulamentul respectiv din 1888 și două regulamente), și anume:

A. În 1886 a apărut Legea pentru dezvoltarea stabilimentelor balneare din țară, căreia i s-a alăturat în 1888 Legea pentru încurajarea și dezvoltarea exploatării apelor minerale (promulgată în 3 iunie 1886 și publicată în Monitorul Oficial din 7 iunie 1886, No 51), cu regulamentul respectiv din 1888. [1]

Acesta prevedea ca Stabilimentele de băi și ape minerale din țară (existente sau viitoare) să fie scutite de orice fel de taxe către stat, județ sau comună timp de 15 ani.

Transportul pe Căile Ferate Române se făcea cu reducere de 50% pentru următoarele categorii:

- materialele destinate exploatării apelor minerale (sticle, utilaje etc.).
- apele minerale, precum și produsele extrase din ele.
- transportul călătorilor spre stațiuni, dus-întors, în timpul sezonului 1 Iunie - 15 septembrie.

B. Două regulamente (1888):

B1. Regulament pentru administrarea și supravegherea stabilimentelor balneare din țară, Promulgat la 16 Mai 1888 și publicat în Monitorul Oficial din 20 Mai 1888. [1, 5]. Prevedea reguli pentru funcționare stabilimentelor balneare, a stațiilor de hidroterapie, băilor de mare și de cură de aer:

- regulile de exploatare a izvoarelor de

ape minerale, cu sau fără nămol (cu obligativitatea analizei calitative și cantitative, a autorizației de funcționare dată de un medic inspector)

- Condiții speciale pentru funcționarea de "aparate balneologice electro și hidroterapeutice, aeroterapie, inhalatie, masaj și gimnastică medicală etc."

- Reguli ale concesiunii stabilimentelor sau izvoarelor de apă

- Obligativitatea aprobărilor pentru construcția de "locuințe particulare, grădini publice (parc) și altele, șosele și drumuri pentru excursiuni"

- Stabilirea bugetului (de ministerul domeniilor, cu avizul ministerului de interne)

- „Tot personalul medical, administrativ și polițienesc va fi direct sub supravegherea medicului diriginte al stațiunii"

- Stabilimentele particulare și cele care dintau de Ministerul Domeniilor și al Administrației publice erau obligate să practice prețuri reduse la cazare, masă și băi bolnavilor trimiși de diferite ministere.

- medicul diriginte al stațiilor balneare va întocmi un raport la sfârșitul fiecărei stagiuni (despre „mersul stațiunii”, propuneri de îmbunătățire și „reforme”) și îl va înainta ministrului de interne

- Medicul diriginte va supraveghe obligatoriu modul cum se colectează apa minerală în sticle și modul de extragere a sărurilor active

- Pe lângă minister va funcționa un inspector al stabilimentelor balneare și un consiliu sanitar superior cu următoarele atribuții: prezentarea rapoartelor din stațiuni, studiul propunerilor de reformare, inspectarea stațiilor, executarea indicatoarelor de ape minerale.

B2. Regulamentul pentru călătoria cu prețul scăzut al vizitatorilor băilor din țară, prin care s-a acordat pacienților care mergeau în stațiuni o reducere pe calea ferată în perioada sezonului, respectiv 1 iunie - 1 septembrie [1].

Aceste reglementări au fost particularizate (păstrând aceeași matrice) în fiecare stațiune, care și-a adăugat reguli speciale sau hotărâri ale Consiliilor proprii, cum a fost Regulamentul pentru administrarea și exploatarea băilor statului de la Govora, Călimănești, Căciulata și Râmnicu-Sărat, apărut în anul 1886 și publicat

mai târziu în 1904 (la al căror studiu chimic au contribuit și farmaciștii militari).[6]

Serviciul de captare, transformat în 1891 în Serviciul minelor, carierelor, apelor minerale și stațiunilor balneare, avea în subordine Secția administrativă, responsabilă de administrarea și exploatarea băilor statului.

Directorii de băi erau numiți în 1886 de către Ministerul Domeniilor, care a ales ca directori trei medici, câte unul la Călimănești, Govora și Lacul-Sărat, însă meseria de medic se cumula cu administrația și exploatarea, fiind incompatibile din punct de vedere al programului și posibilității reale de a manageria activitatea stațiunii și a îndeplinii cu succes profesia nobilă de medic (medicii-directori supraîncărcându-se cu o problemă străină sferei medicale și judecării medicale pe principii independente de eficiența financiară). S-a căutat o altă soluție, fiind numiți directori de băi inginerii de mine francezi angajați în 1890, însărcinându-i astfel și cu administrația, exploatarea și poliția stațiunilor, hotărâre care s-a dovedit neinspirată, căci aceștia nu au putut finaliza lucrările balneo-tehnice pentru care fuseseră angajați prin contract. În 1891 s-a modificat Regulamentul de administrație și exploatare a băilor, stipulându-se expres că Serviciu minelor (fostul Serviciu de captare), se va preocupa numai de aprovizionarea cu apă minerală până la utilizator, fără a se implica în administrația și exploatarea băilor, care vor fi încredințate unor funcționari cu titlul de directori, sau administratorilor-casieri. [1]

4. Existența și aplicarea în paralel a legislației care descuraja și dezavantaja activitatea privată balneară și dezvoltarea stațiunilor balneare

a. Legea pentru regularea proprietății rurale (publicată în Monitorul Oficial din 15 august 1864, cu modificări aduse în mai multe rânduri, în 21 martie 1867 și 13 februarie 1879) prevedea că terenurile puteau fi înstrăinate numai prin schimb și cum izvoarele minerale se găseau pe terenuri care se aflau în general în proprietatea țăranilor, legea permitea schimbul terenului fie cu al altui țăran care desigur nu avea bani de investit, fie cu al unui moșier care nu era interesat de construirea de stabilimente balneare pentru că obținea avantaje mai mari din agricultură. Prin această prevedere

legea proprietății rurale nu crea nici un avantaj investiției în balneologie și nici nu lăsa vreo posibilitate de valorificare a terenului. Votarea Legii vânzării de loturi în stațiunile balneare în 1889 a înlăturat dezavantajele prin schimbarea statutului terenurilor din stațiuni, care nu mai erau considerate terenuri rurale și puteau fi vândute la licitație și astfel valorificate.

b. Împrumuturile acordate de societățile de credit erau foarte mici, raportate la valoarea medie scăzută a terenurilor rurale. Astfel, articolul 29 din Legea creditului funciar român (promulgată prin decretul Domnesc nr. 827 din 5 aprilie 1873 publicat în Monitorul Oficial nr.78 din 6 aprilie 1873 și modificată prin decretul Regal nr. 1568 din 28 mai 1882 publicat în Monitorul Oficial nr. 53 din 4 iunie 1882, prevedea ca împrumuturile să nu depășească jumătate din valoarea proprietății, iar după o perioadă de trei ani și apoi la fiecare cinci ani proprietarii puteau cere o nouă evaluare a proprietăților lor și eventual un nou împrumut. Valoarea mică a creditelor făceau imposibilă pornirea unei afaceri de investiție și dezvoltare balneară, cae cerea investiție mare materială și umană, cu perspectiva unui profit mic și întârziat.

c. Străinii erau împiedicați de Legea rurală a cumpăra terenuri în comunele rurale, acolo unde se găseau majoritatea stațiunilor, deci legislația frâna încă o dată investiția în amenajări și tehnici balneare.

d. Măsurile protecționiste ale statului, care la origine aveau intenția de a proteja fondul balnear de rezervă al țării (Legea pentru înstrăinarea bunurilor Statului și răscumpărarea embaticurilor din 7 aprilie 1889 prevede în titlul I, secțiunea I, art. 5, pct. L) interziceau vânzarea moșiilor sau a părților de moșii pe care se aflau ape minerale recunoscute și utilizate. [1]

5. Dezavantajele pentru investiția privată

- Sezonul de cură era definit pe o perioadă foarte scurtă, de circa cinci săptămâni (1 iulie-5 august), în restul timpului stațiunile nefiind frecventate iar funcționarea lor fiind nerentabilă, căci cheltuielile de întreținere depășeau adesea veniturile.

- Împrumuturile acordate de Societățile de credit pentru investițiile în domeniul balnear erau reduse ca valoare (vezi și 4b) și aveau

dobânzi mari.

Sfârșitul secolului al XIX-lea aduce preocupări noi de modificare și îndreptare a prevederilor legislative și de adoptare a noi măsurilor organizatorice, astfel:

a. Legea pentru exploatarea stațiunilor balneare (votată în 1893 și publicată în Monitorul Oficial nr. 253 din 11 februarie 1894) autoriza guvernul să arendeze sau să concesioneze stațiunile balneare pe o durată proporțională cu amploarea și durata lucrărilor care trebuiau executate, încurajând investitorii la investiții consistente și de valoare mare.

b. Legea minelor din 21 aprilie 1895 trecea "sorgintele sărate" sub autoritatea Ministerului Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor (titlul I, art. 1, pct. 4 și art. 2). în titlul X, art. 79, alin. 1) și încuraja exploatarea izvoarelor de apă sărată și a izvoarelor de apă minerală de către proprietarii terenului de la suprafață, în scopul înființării stațiunilor balneare.

c. Legea de măsuri generale din 12 mai 1887, completată în 28 octombrie 1899, stipula că proprietarii de stabilimente industriale pot dobândi 1-5 hectare de pământ în proprietate (dacă sunt români) sau în posesie până la 90 de ani (dacă sunt străini), dacă îndeplinesc următoarele condiții: capital de minim 50.000 lei, minim 25 de angajați, echipament perfecționat, conducerea asigurată de specialiști (art. 1 și 2). Se încurajează astfel industria autohtonă, stabilimentele balneare fiind considerate drept stabilimente industriale (Regulamentul pentru industriile insalubre din 24 septembrie 1894, titlul II, art. 25, alin. 9, care includea printre industriile insalubre de clasa I și "Băi calde, reci, de puțină, de vapori, de piscină (bazin), băi turcești, băi medicale, băi de ape minerale, de nămol") și deci puteau beneficia de avantajele oferite investitorilor de noile măsuri legislative. [1]

Se constată astfel că abia în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea statul a început să se preocupe de elaborarea unui pachet legislativ și de adoptarea măsurilor organizatorice care să favorizeze și să încurajeze dezvoltarea balneoclimatologiei în țara noastră, activitatea balneară și atitudinea față de balneologie fiind profund marcată de aceste aspecte legislative defavorabile și

dezavantajoase care se vor perpetua până la începutul secolului al XX-lea.

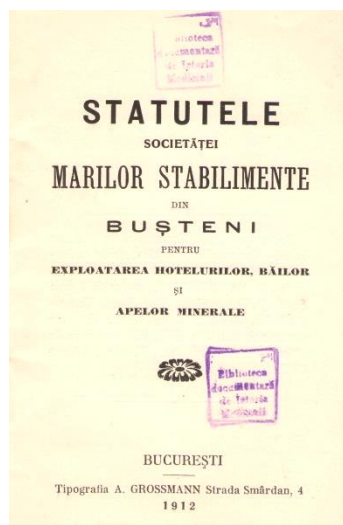

Fig 1 "Statutele Societății Marilor Stabilimente din Bușteni pentru exploatarea hotelurilor, băilor și apelor minerale", București, 1912 [7]

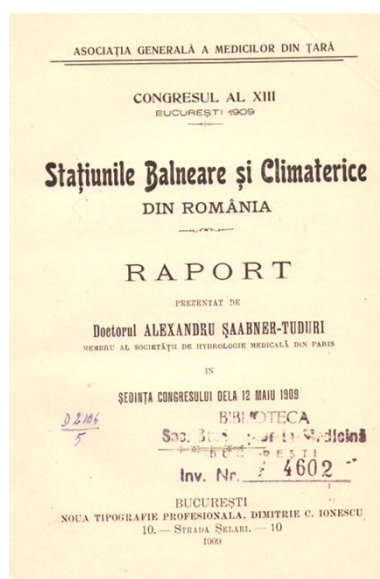

Fig 2 "Stațiunile balneare și climaterice din România", 1909, Raport prezentat în Ședința celui de-al XIII-lea Congresul al Asociației Generale a Medicilor din Țară, București [3]

Începutul secolului al XX-lea aduce și intensificarea preocupărilor și a interesului statului în valorificarea bogățiilor balneare existente.

1. Una din primele măsuri de încurajare a producției și desfacerii apelor minerale a fost aceea de menținerea prețului, evitându-se adăugarea de accize sau taxe care să

împovăreze producătorul, exploatatorul și cumpărătorul. Taxele aplicate apelor minerale sunt dintre cele mai scăzute ("7 bani kilogramul"), la fel ca taxele asupra produselor considerate de bază și anume petrol "5 bani kilogramul", cărbuni "1 leu tona", zahăr "10 bani kilogramul", ulei "8 bani kilogramul", orez "4 bani kilogramul", făină "0,75 bani kilogramul" („Legea asupra desființării accizelor și înființării fondului comunal” din 1 martie 1903, cap. II, art. 3, referitoare la taxele de finanțare a fondului comunal).

2. Stabilirea dreptului de proprietate asupra fondului balnear din Dobrogea (anexată României în 1878), prin aplicarea „Regulamentului pentru organizarea serviciului domenal din Dobrogea” din 22 aprilie 1903, din cap. I, art. 2, coroborat cu art. 3, care stipula că lacurile și apele minerale sunt proprietatea statului și sunt administrate de acesta; capitolul .III, art. 11, stabilește modul de exploatare, și anume "după regulamentul regiilor moșiilor Statului sau prin arendare".

3. „Regulamentul pentru administrarea și exploatarea băilor Statului Călimănești-Căciulata, Govora și Lacul-Sărat” (decretul regal nr. 1605 din 16 aprilie 1904, publicat în Monitorul Oficial nr. 31 din 9 mai 1904) reglementa în 152 de articole reorganizarea și funcționarea stațiilor balneare de la Călimănești-Căciulata, Govora și Lacul-Sărat care erau în proprietatea statului. Încă din cap. I, art. 1 se stabilea că "Administrarea și exploatarea fiecărei stațiuni balneare a Statului va fi condusă de un administrator numit de minister", a cărui activitate de îndeplinire și supraveghere a cestiuilor de natură tehnică era subordonată unui direct inginerului regional, iar „executarea și supravegherea măsurilor de igienă și medicină în stațiune” era realizată sub conducerea medicilor oficiali ai stațiunii. Regulamentul stabilea exact ierarhia și raporturile de colaborare între administrator, medic și inginer și răspunderea fiecăruia dintre ei în cadrul ierarhiei și aduce un plus în managementul stațiilor la început de secol al XX-lea, în ceea ce privește organizarea, funcționarea stațiilor și exploatarea apelor minerale. De asemenea, regulamentul stabilea durata procedurilor ("Durata băilor minerale, băilor de vapori și dușilor) și costul lor la acea

dată (tarifele procedurilor și al apelor minerale), în cap. IV, art. 125, în funcție de specificul stațiunii. La Călimănești se putea primii „O baie în cabină, cu dușe, rufărie, rece sau caldă” pentru 2,5 lei; „O baie de șezut, cu rufărie”, pentru 1,5 lei; „O baie de vapori cu dușe și rufărie”, pentru 2 lei, „O ședință de inhalatiune”, pentru 50 de bani. La Govora se putea trata cu "O baie de apă sulfuroasă sau iodurată, în cabină, cu sau fără dușe, și cu rufărie, rece sau caldă” în schimbul a 2,50 lei, „O baie de apă sulfuroasă sau iodurată în piscină, cu sau fără dușe, și cu rufărie, rece sau caldă”, pentru 1,50 lei, în timp ce la Lacul-Sărat se percepeau tarife diferite pentru o baie rece sau caldă în cabină, cu sau fără nămol, respectiv „0,70 de bani pentru o baie în lac cu duș."

Capitolul II al Regulamentului care detaliază în 14 articole regulile de organizare și funcționare a serviciului medical în stațiune și stabilește criteriile de selecție ale "medicului oficial al stațiunii". Pentru prima dată se cer cunoștințe de balneologie, reprezentând o primă dovadă de recunoaștere oficială a specialității și a specificității ei între celelalte specialități medicale (cap. II, art. 8, alin. 1), care va fi urmată de alte reglementări din ce în ce mai punctuale, care vor deriva direct și firesc din practica de zi cu zi în stațiunile balneare

Începutul de secol al XX-lea este marcat de apariția de noi noi stațiuni balneo-climaterice recunoscute oficial prin acte legislative (precum „Legea pentru bucurarea stațiunii climaterice Sinaia de toate avantajele acordate stațiilor balneare din țară”, promulgată în 19 iunie 1905, prin care Sinaia este recunoscută ca stațiune balneară) și de înființarea de structuri administrative și de cercetare în domeniul resurselor minerale, susținute financiar prin acordarea de credite și transferarea logisticii necesare domeniului de cercetare (Institutul Geologic al României se înființează în 22 februarie 1906 și își începe activitatea în 1 aprilie 1906, odată cu trecerea în subordinea sa a laboratoarelor de geologie și chimie de pe lângă Serviciul minelor din Ministerul Domeniilor, laboratoare care aveau domeniul de activitate și studiul fondului balnear al țării; creditul acordat Institutului Geologic prin decretul regal nr. 120 și publicat în Monitorul Oficial nr. 229 din 17 ianuarie 1906 a fost în

valoare de de 600.000 lei.

4. Regulamentul pentru administrarea băilor Slănic, proprietatea Epitropiei Sf. Spiridon din Iași, aplicat cu data de 24 februarie 1907, este construit pe modelul Regulamentului pentru administrarea și exploatarea băilor Statului din 1904; în 74 de articole este reglementată funcționarea și administrarea Serviciului medical al Băilor și a bazei de tratament formată din "apele minerale, băile minerale calde, hidroterapia, aer comprimat, inhalatii". Regulamentul aduce rezolvarea a două importante aspecte specific balneologice (față de regulamentul din 1904):

a. Serviciul medical al Băilor este compus dintr-un medic inspector (șeful serviciului), un medic specialist (conduce secțiunea de hidroterapie) și alți medici asistenți, toți aceștia numiți din timp de epitropie și care au rolul de a desfășura servicii balneare speciale sub conducerea medicului șef.

b. Rolul rapoartelor medicale în dezvoltarea stațiunii este corect definit prin prisma informației complexe atât cu caracter statistic pe care să o cuprindă, dar și o analiză critică despre „lipsurile sau îmbunătățirile necesitate stațiunii Slănicului”, propuse spre analiză Epitropiei.

5. Legea pentru organizarea Ministerului Comerțului și Industriilor, votată de Parlament în martie 1909 și publicată în Monitorul Oficial nr.4 din 5 aprilie 1909, prevedea trecerea apelor minerale de la Ministerul Domeniilor la Ministerul Comerțului și Industriilor, în cadrul căruia lua ființă Direcțiunea minelor, carierelor și apelor minerale, în atribuțiile căruia intra "exploatarea și executarea lucrărilor de întreținere, înfrumusețare, etc." a stațiunilor balneare.

6. Legea pentru exploatarea stațiunilor balneare ale Statului, votată în martie 1909 și promulgată prin decretul regal nr. 1244 din 11 aprilie 1909 (publicată în Monitorul Oficial nr. 15 din 18 aprilie 1909) autoriza guvernul să constituie societăți pe acțiuni (în care Statul participa cu izvoarele de ape minerale, construcțiile, instalațiile și terenurile de la băile Govora, Călimănești-Căciulata, Lacul-Sărat și Techir-Ghiol, precum și alte izvoare de ape minerale) și reglementa formarea capitalului, în scopul îmbunătățirii exploatării și dezvoltării stațiunilor balneare (depunere de

către particulari, astfel: pentru Govora trei milioane lei; pentru Călimănești-Căciulata două milioane lei; pentru Lacul-Sărat un milion lei; pentru Techir-Ghiol un milion lei). În acest context se înființează Societatea "Govora-Călimănești", Statutele Societății fiind aprobate de Consiliul de Miniștri în 6 mai 1910 și publicate în Monitorul Oficial din 13 mai 1910. Condițiile constituirii Societăților pe acțiuni erau bine precizate și creau condiții avantajoase și atractive din punct de vedere economic (Statul garantând capitalul privat investit), favorabile dezvoltării rețelei balneare și.

a. acțiunile rezultate prin împărțirea capitalului erau nominative și puteau fi cumpărate doar de români.

b. Societățile erau constituite pe o durată de 30 de ani (crescută la 40 ani prin modificarea din 4 mai 1910, cu posibilitatea de prelungire cu încă 10 ani) și erau scutite de plata oricăror impozite timp de 10 ani.

c. Apa de băut la izvoare și băile pentru săraci erau gratuite.

d. Statul controla prin intermediul Ministerului Industriilor modul de exploatare al băilor.

7. Noua lege sanitară va abroga vechea lege sanitară din 1885; ea este votată de Senat și de Cameră în ședințele din 17 și 18 decembrie 1910 și publicată în Monitorul Oficial nr. 211 din 20 decembrie 1910. Legea prevedea ca Direcțiunea generală a serviciului sanitar să avizeze înființarea stabilimentelor de ape minerale și să le administreze și controleze din punct de vedere igienico-sanitar. Subordonată Ministerului de Interne, Direcțiunea generală sanitară se bucura de autonomie tehnică și a fost eficientă în condițiile antebelice, dar dezavantajele sale erau marcate de lipsa inițiativei legislative, nereprezentarea în parlament și lipsa pledoariei pro sanitară, prestigiu știrbit de subordonarea sa Ministerului de Interne, cu care nu avea conexiuni firești tehnice și administrative. Dubla subordonare nefirească a stațiunilor balneare atât Ministerul Industriilor cât și Ministerului de Interne va îngreuna managementul lor unitar și va frâna dezvoltarea lor.

a. Apele minerale și stațiunile balneare din teritoriile nou anexate (Dobrogea Nouă - prin tratatul de pace de la București din 28 iulie/10 august 1913, Basarabia - 9 aprilie

1918, Transilvania - 1 decembrie 1918, Bucovina - 18 decembrie 1918) vor trece și ele, în baza aceleiași Legi sanitare, în proprietatea statului, prin legi și regulamente speciale.

b. Toate stațiunile balneo-climaterice vor trece în subordinea Ministerului Sănătății abia în 1922.

Deși aduc un suflu de nou și de preocupare pentru reglementarea legislativă a exploataării și utilizării izvoarelor minerale și factorilor naturali de cură ai stațiunilor și a transformării balneologiei în activitate medicală desfășurată de medici specializați, nu întotdeauna măsurile organizatorice și legislative adoptate și aplicate la începutul secolului al XX-lea vor fi din cele mai potrivite, căci legile care vor acționa vor marca în continuare aspecte negative asupra conservării, exploataării, administrării izvoarelor de ape minerale și a dezvoltării balneologiei și a cercetării balneologice în România.

Bibliografie

- [1.] Mihăilescu E. A., Teză de doctorat, Craiova, 1998, 176 pag, capitolul Legislația și organizarea în domeniul balneoclimatologiei în secolele al XIX-lea și al XX-lea până în 1948.
- [2.] Șaabner-Tuduri Al., Apele minerale și stațiunile climaterice din România” – Ediția I, București, 1900, 430 pag.
- [3.] Șaabner-Tuduri Al., Stațiunile balneare și climaterice din România, 1909, Raport prezentat în Ședința celui de-al XIII-lea Congresul al Asociației Generale a Medicilor din Țară, București, 12 mai, 1909, 20 pag., lucrare cu indexul D608 în Biblioteca documentară de istoria medicinei, București.
- [4.] xxx – Extras din Anuarul (1886-1888) Institutului, relativ la lucrările hidrochimice efectuate la fața locului, precum și în laboratoriu asupra apelor Minerale Bălătești, Institutul Chimic Universitar, București, Lito-tipografia Carol Gobl, 1893, 20 pag., lucrare cu indexul D1991 în Biblioteca documentară de istoria medicinei, București.
- [5.] xxx – Regulament pentru administrarea și supravegherea stabilimentelor balneare din țară, Promulgat la 16 Mai 1888 și publicat în Monitorul Oficial din 20 Mai 1888.271
- [6.] xxx – Rapoartele asupra stațiunilor balneo-climaterice și a izvoarelor minerale din Ardeal, trimise inspectoratului balnear din Cluj, 1921.
- [7.] xxx – Statutele Societății Marilor Stabilimente din Bușteni pentru exploatarea hotelurilor, băilor și apelor minerale, Tipografia A. Grossman, București, 1912, lucrare în Biblioteca documentară de istoria medicinei, București.